

התְּרוּפָה הַנְּכוֹנָה

גְּדוּלְתוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן-מִימּוֹן, הַרְמַמְבֵּ"ם, נִדְעָה לְמַרְחָקִים.
אֲגִרוֹתָיו וּכְתָבָיו נִלְמְדוּ גַם בְּאַרְצוֹת רְחוֹקוֹת. שָׁמְעוּ שֶׁל הַחֶכֶם
הַמְּפֹלֵג וְהַצֵּעִיר הִגִּיעַ גַּם לְאַחַד מִזִּקְנֵי וְגִדּוּלֵי דוֹרוֹ, הֵלֵא הוּא
רַבִּי אַבְרָהָם אֲבֵן-עֶזְרָא, שֶׁהָיָה נוֹדֵד מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְכֵן
נִזְדַּמְּנוּ לוֹ לְהַפְגִּישׁ עִם כָּמָה וְכָמָה מְגִדּוּלֵי זְמָנוֹ. 5

פְּרוּשֵׁיו שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם אֲבֵן-עֶזְרָא נִודְעוּ אִזּוֹ לְכָל, וְעָמְדוּ
בְּרֹאשׁ סֵדֶר הַיּוֹם הַתּוֹרָנִי בְּעוֹלָם. הִלְלוּ מִצְדָּדִים בְּהַתְּלַהּבוֹת
בְּפִירוּשׁ, וְהִלְלוּ מִסְתַּפְּקִים בְּשִׁיטָתוֹ בְּפִירוּשׁ הַתּוֹרָה, אֵךְ עִם
הַזְמָן הוֹדוּ כָּלֵם וְהַסְכִּימוּ, וְהוּא נִודֵעַ כְּאַחַד הַחֲשׁוּבִים בְּפִרְשָׁנִי

הַתּוֹרָה. נוֹסֵף עַל פְּרוּשׁוֹ לַתּוֹרָה כָּתַב גַּם סְפָרִים בְּשָׂאֵר חֻכְמוֹת, וְגַם נִתְפַּרֵּךְ בְּשִׁפְחָה עֲשִׂירָה
וְנִדְיָרָה, שֶׁבָּאָה לִידֵי בְטוּי בְּפִיּוּטָיו הַרְבִּים. אֵךְ כְּגִדָּל לְמַדְנוֹתוֹ וּגְדָלְתוֹ הַרוּחָנִית, הָיָה מַצְבּוֹ
הַגִּשְׁמִי וְהַכִּלְפָּלִי בְּשִׁפְלַת הַמַּדְרָגָה. הוּא סָבַל מֵעוֹנֵי וּמַחֲסוֹר תְּמִידִים. בְּמִיחָד בְּנִדּוּדָיו
הַרְבִּים, שָׁגָזָר עַל עַצְמוֹ, הָיָה סוֹבֵב מַעִיר לַעִיר בְּלִי פְּרוּטָה, וְלַעֲתִים קְרוֹבוֹת לֹא יָדַע מֵאַיִן
יִקַּח לֶחֶם לְאַרוּחָתוֹ הַבָּאָה. 10

כֵּן נִדָּד רַבִּי אַבְרָהָם בְּדֶרֶכִים, וּמִשָּׁם לְמַצָּרִים. הוּא הִשְׁתַּוְּקַק מְאוֹד לַפָּגֶשׁ אֶת הַרְמַמְבֵּ"ם,
אֲשֶׁר שָׁמַע חֻכְמָתוֹ הַנִּפְלְאָה הִגִּיעַ לְכָל קְבוּצֵי הַיְּהוּדִים בְּגִלּוּיּוֹת הַרְבּוֹת. בְּבוֹאוֹ לְמַצָּרִים
הַתְּעַנֵּן אֶצֶל יְהוּדֵי הָעִיר עַל הַרְמַמְבֵּ"ם וְאַפְשָׁרוֹת לְהַפְגִּישׁ עִמּוֹ, וְזֹאת אֲשֶׁר הִשִּׁיבוּ לוֹ יוֹדְעֵי-
דָּבָר: הַרְמַמְבֵּ"ם מִשְׁמֵשׁ רוֹפֵא הַסֵּלֶטֶן וְגַם יוֹעֵץ בְּעֵת הַצּוּרָה, זֹאת מִלְּבַד הָיִיתוֹ רוֹפֵא כָּלֵלִי,
אֲשֶׁר בְּגִלָּל מַמְחִיּוֹתוֹ, שָׁאִין דּוֹמָה לָהּ, פּוֹנִים אֵלָיו לֹא רַק מִמַּצָּרִים אֲלָא גַם חוֹלִים וְאִף
רוֹפְאִים מִשָּׂאֵר מְדִינוֹת. נוֹסֵף עַל כֵּן, בְּגִלָּל קִרְבָּתוֹ לַסֵּלֶטֶן, נִתְּנָה בִּידּוֹ הָאַפְשָׁרוֹת לְהִקָּם
בֵּית-מִרְפָּא מִיחָד לְאַחֵיו הַיְּהוּדִים. בְּבֵית-מִרְפָּא זֶה טִפְּלוּ כָּל הַחוֹלִים חֲנֹם, לֵלֵא תְּמוּרָה. 15

אֶל הַרְמַמְבֵּ"ם הִגִּיעוּ שְׂאֵלוֹת מִכָּל קְצוֹת הָעוֹלָם הַתּוֹרָנִי. מִקְצָתוֹ בְּעִנְיָנִים דְּחוּפִים, וְהָיָה
עָלָיו לְהִשָּׁיב מִיָּד. כְּמוֹ-כֵן שָׁקַד עַל כְּתִיבַת סְפָרֵי הַיָּד הַחֲזָקָה, שֶׁהִצְרִיכוּ יְגִיעָה רַבָּה
וְעֲצוּמָה לְדִיק בְּכָל הִלְכָּה, לֹא לְהוֹתִיר וְלֹא לְהַחֲסִיר. בֵּין כָּל אֵלּוּ חִלַּק הַרְמַמְבֵּ"ם אֶת סֵדֶר
יוֹמוֹ, כְּאֲשֶׁר הוּא מְקַדִּישׁ מִזְמָנוֹ גַּם לַסֵּלֶטֶן וְגַם לְבִקּוּר יוֹמֵי בְּבֵית-הַמִּרְפָּא, גַּם לְתִשְׁבוֹת
הַתּוֹרָנִיּוֹת וְגַם לְכְּתִיבַת סְפָרָיו. 20

הַבֵּין רַבִּי אַבְרָהָם שֶׁפְּגִישָׁה 'רְגִילָה' עִם הַרְמַמְבֵּ"ם כְּמַעַט בְּלִתִּי-אַפְשָׁרִית. בְּכָל-זֹאת נִיִּסָּה
לְהִגִּיעַ לְפֶתַח בֵּיתוֹ, שָׁמָּה יִזְדַּמְּנוּ לוֹ לַפָּגֶשׁ, אֵךְ לִשְׂוֵא. בְּהִקָּשָׁר זֶה, כֵּן מְקַבֵּל, חֲבֵר אֶת

הפיוט: "אֲשָׁפִים לְבֵית הַשָּׁר / אוֹמְרִים כָּבֵר רָכַב / אָבוֹא לַעֲת עָרַב / אוֹמְרִים כָּבֵר שָׁכַב / אוֹיָה לְאִישׁ עָנִי / נוֹלֵד בְּלִי כּוֹכָב". 30

חכמתו של רבי אברהם היתה גם היא מן המפרסמות. לפתע נצנץ בו רעיון כיצד יוכל להפגיש במהירות עם הרמב"ם. הוא נגש אל בית-המדרש שנבנה ליהודים. נכר היה שבבנין זה השקיע הרמב"ם רבות, כדי לתת את כל האפשרויות לרפא את החולים, ואף האוירה בו השרתה שלנה מיחדת.

35 הרופא שקבל אותו שאל לרצונו. רבי אברהם החל להתלונן על מחושים בכל איבריו. הרופא בדק אותו, אך לא ראה שום סימן למחלה. בקש ה'אבן-עזרא' לקבל את הרופא הראשי, הלוא הוא הרמב"ם. הסביר לו הרופא, כי בגלל סדר-יומו העמוס של הרמב"ם, אינו יכול להרשות לעצמו אלא בקור קצר בכל יום בבית-המדרש. לכן הוא מפעיל צות רופאים מסור, המלנה את החולים בכל שעות היממה, ואז הוא רושם לרופאים את התרופות המתאימות לכל חולה. "מעולם לא היה זקוק ליותר מכך, די היה בהבטה קצרה על החולה וכבר היה הרמב"ם מאבחן את מחלתו", אמר הרופא.

פעת היה ל'אבן-עזרא' אתגר נוסף, לעמוד על חכמתו של הרמב"ם, כיצד יאבחן את 'מחלתו'. הוא הפנה למטה פנויה במחלקה, שנוצרה לחולים חדשים. השחר עליה, הרמב"ם, שלא הספיק לישון אלא שעות מעטות, קם לסדר יומו. לאחר שסיים את תפלתו עשה את דרכו לבית-המדרש, לראות את מצבם של החולים. יודע הוא שבשליחותו כרופא, מלנה אותו המלאך רפאל בעצמו, שהרי הרפואה תלויה גם היא בחסדי שמים. גם בתפלותיו מרבה הוא לחשב על החולים שהוא פוגש, ומתחנן לה' על רפואתם.

הנה הוא נכנס בשערי בית-המדרש, ופונה ראשית-כל לחולים החדשים, שעדין לא אבחנו. בכל מטה הוא נעצר, מביט לרגע קצר בחולה, ורושם לו את תרופתו בגליון הרופאים הצמוד למטתו. החולים מצדם משיבים לו בתודתם העמקה ובברכותיהם. פאשר הגיע למטתו של רבי אברהם, ה'אבן-עזרא', נעצר, הביט בו לרגע, ומיד החל לרשם...

רבי אברהם מביט בתמהון ואינו מאמין. לרגע נפל במוחו הרהור קל, האם מצבו הבריא, הברור לכל רופא מתחיל, אינו ברור, חלילה, לרמב"ם? הוא המתין עד שהרמב"ם יצא מהחדר, עמד ממטתו ובלי יכולת להסתיר את סקרנותו והתרגשותו, פנה אל הרופא התורן ושאל: "האם תוכל לי איזו תרופה רשם הרמב"ם בעבורי?!" 55

התקשה הרופא להסתיר את חיוכו, והראה לרבי אברהם את הפתק. בפתק היה כתוב: "המחלה: עני, מחסור ונדלות. התרופה: ארבע-מאות דינרים..."

(שיחת השבוע, י"ט טבת תשס"ח,

לרגל כ' בטבת, יום ההולא של הרמב"ם)

הַתְּרוּפָה הַנְּכוֹנָה

1. כיצד נודע לאבן עזרא על הרמב"ם ?

- א. הרמב"ם טיפל בו כאשר היה חולה וכך הוא התוודע אליו.
- ב. הרמב"ם שלח לו את כתביו וספריו וע"י כך הוא הכיר את הרמב"ם.
- ג. האבן עזרא שמע על הרמב"ם בנדודיו הרבים ברחבי העולם.

2. האבן עזרא היה עני במיוחד – הבא ציטוטים הקטע המוכיחים זאת.

3. תאר את מצבו של האבן עזרא לעומת מצבו של הרמב"ם (חברתי, כלכלי, תורני, וכו').

4. בשורה 15 כתוב: "הוא השתוקק מאוד לפגוש את הרמב"ם" –

מדוע השתוקק האבן עזרא לפגוש את הרמב"ם?

- א. האבן עזרא היה חולה ורצה שהרמב"ם שהוא רופא מומחה יטפל במחלתו.
- ב. כדי לבקש ממנו שיעזור לו ויסייע לו להדפיס את ספריו הרבים.
- ג. האבן עזרא רצה להכירו מקרוב לאחר ששמע על חכמתו המופלגת.
- ד. האבן עזרא רצה שהרמב"ם ילמד אותו את חכמת הרפואה.

5. מדוע התחזה האבן עזרא לאיש חולה?

- א. כי הוא חשב שע"י כך הוא יוכל להיפגש במהירות עם הרמב"ם.
- ב. כיוון שהוא התבייש לבקש צדקה מהרמב"ם.
- ג. הוא היה רעב ועייף מנדודיו הרבים, על כן הוא חיפש מקום להתאכסן.
- ד. כיוון שהוא רצה לבקש מהרמב"ם הסכמה על ספריו שיצאו לאור.

6. בשורה 27 כתוב: הָבִין רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁפָגִישָׁה 'רְגִילָה' עִם הָרַמְבַּ"ם כְּמַעַט בְּלִתִּי-אֶפְשָׁרִית.
כיצד הָבִין זאת האבן עזרא?

7. מהו המָסָר העולה מהפיוט: "אֲשָׁפִים לְבֵית הַשָּׁר' שְׁחַבֵּר האבן עזרא?

א. ה'אבן עזרא' היה איש עני במיוחד.

ב. ל'אבן עזרא' לא היו חברים.

ג. ה'אבן עזרא' היה איש ללא מזל.

8. בשורה 42 כתוב: "כָּפַעַת הָיָה ל'אֲבָן-עֶזְרָא' אֶתְגָּר נֹסֵף" –

א. פירוש המילה אֶתְגָּר הוא:

1. הזדמנות שאסור להפסיד אותה.

2. מטרה שיש להתאמץ כדי להשיגה.

3. הזמנה שחייבים לבצע אותה.

ב. מה הם הָאֶתְגָּרִים שעמדו בפני האבן עזרא?

9. הרמב"ם דאג לבני עמו ולזולת - תאר מעשה בקטע הממחיש זאת.

10. העתק מהקטע 3 מילים מהשורש: ב. ח. נ

11. בשורות 9-10 כתוב: "וְגַם נִתְבָּרַךְ בְּשֵׁפָה עֲשִׂיכָה וְנִדְיָה".

איזו מילה יש לחפש במילון כדי להבין את פירוש המילה: וְנִדְיָה?

א. נדר.

ב. נדיר.

ג. ונדירה.

ד. נדירה.